

HU

HU

HU

EURÓPAI BIZOTTSÁG

Brüsszel, 2010.5.18.
COM(2010)235 végleges

**A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE A TANÁCSNAK ÉS AZ EURÓPAI
PARLAMENTNEK**

**az Európai Unióban a biohulladék-gazdálkodás terén meghozandó jövőbeni
intézkedésekről**

SEC(2010)577

A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE A TANÁCSNAK ÉS AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK

az Európai Unióban a biohulladék-gazdálkodás terén meghozandó jövőbeni intézkedésekről

1. BEVEZETÉS

Biohulladéknak tekintendő a hulladékokról szóló módosított keretirányelvben¹ meghatározott, kertekből vagy parkokból származó hulladék, háztartásokban, éttermekben, étkeztetőknél és kiskereskedelmi létesítményekben keletkező élelmiszer- és konyhai hulladék, valamint élelmiszer-feldolgozó üzemekben keletkező hasonló hulladék. Nem tartalmaz erdészeti vagy mezőgazdasági maradványokat, és nem szabad összetéveszteni a tágabb értelmű „biológiailag lebontható hulladék” kifejezéssel, amely olyan biológiailag lebontható anyagokat is magában foglal, mint a fa, a papír, a karton és a szennyvíziszap.

Az EU-ban évente 118–138 millió tonna közötti biohulladék termelődik, amelyből 88 millió tonna települési hulladék. Mennyisége – az előrejelzések szerint – 2020-ra átlagosan 10%-kal fog növekedni.

Az EU tagállamaiban jelenleg többféle koncepció érvényesül²:

- Az országok egy részében nagyrészt elégetik a hulladékot annak biztosítására, hogy bizonyos hulladékfajták már ne kerüljenek a hulladéklerakókba; emellett magas színvonalú anyaghasznosítást folytatnak, és gyakran fejlett stratégiákkal ösztönzik a biológiai hulladékkezelést;
- Más országokban magas színvonalú anyaghasznosítást folytatnak, viszonylag alacsony mértékű hulladékégetés mellett, de komposztálási arányuk a legmagasabbak között szerepel az EU-ban;
- Vannak továbbá hulladéklerakókat alkalmazó országok, amelyekben alternatívák hiányában a legfontosabb kihívás továbbra is a hulladék hulladéklerakóktól eltérő helyen való elhelyezése marad.

Az EU átlagát tekintve a biohulladék 40%-a még mindig hulladéklerakókban kerül elhelyezésre (ez az arány néhány tagállamban elérheti akár a 100%-ot is). A hulladéklerakás azonban (1) jelentős környezetvédelmi kockázattal jár, mint pl. üvegházhatású gázok kibocsátása, talaj- és talajvízszennyezés, és (2) értékes forrásokat von el (komposzt, energia) visszafordíthatatlanul a gazdasági és természetes körforgásból. Ezáltal sérti az EU hulladékgazdálkodási és fenntartható forráskezelési szakpolitikájának vezérelveit, nevezetesen azt a „hulladékhierarchiát”, amely minden nemzeti hulladékkezelési szakpolitika alapját kell, hogy képezze.

¹ A 2008/98/EK irányelv.

² EGT-jelentés (2009/7) – *A hulladék áthelyezése a hulladéklerakóból.*

2. AZ EU BIOHULLADÉKKAL KAPCSOLATOS JOGSZABÁLYAI

A biohulladék-gazdálkodást az EU számos jogszabálya érinti. A víz-keretirányelv értelmében a tagállamoknak olyan hulladékgazdálkodási politikákat kell kidolgozniuk, amelyek védik a környezetet és az emberi egészséget, és biztosítják a természetes erőforrások fenntartható felhasználását. A tagállamoknak ezért kötelező a biohulladék-kezelés bizonyos feltételek szerint történő optimalizálása. A „hulladékhierarchiáról” szóló 4. cikk értelmében a hulladékképződés megakadályozása a legjobb megoldás, azt követi az újrafelhasználás, az újrafeldolgozás és az energia-visszanyerés. Környezetvédelmi szempontból a végleges hulladékelhelyezés (hulladéklerakás, hulladékégetés alacsony energia-visszanyeréssel) tekintendő a legrosszabb választásnak. A tagállamok eltérhetnek ettől a hierarchiától, ha az ilyen hulladék összes hatásának figyelembevételével egyes hulladékfajták esetén az életciklus-szemlélet igazolja azt.

A hulladékokról szóló keretirányelv ösztönzi a tagállamokat a biohulladék szelektív gyűjtésére és újrafeldolgozására, valamint lehetővé teszi annak bevonását a települési hulladék kötelező újrafeldolgozására vonatkozó célok előirányzásakor. Ezenkívül a hulladékokról szóló keretirányelv lehetővé teszi az EU számára a biohulladék-gazdálkodásra vonatkozó minimális követelmények előírását, és a biohulladékból készült komposzt minőségi kritériumainak meghatározását is, beleértve a hulladék eredetére és annak kezelési folyamataira vonatkozó követelményeket is. Az ilyen kritériumokra szükség van a felhasználói bizalom növelése és a piac megerősítése érdekében, mert az az anyagokat hatékonyan kezelő gazdaságot szolgálja.

A hulladékokról szóló keretirányelv az energiahatékonysági szinteket is meghatározza, amely alatt a települési szilárd hulladék égetése nem tekinthető visszanyerésnek. Ez akadályt górdíthat a biohulladék alacsony fűtőértékkel történő égetése elé.

A hulladéklerakókról szóló irányelv³ értelmében a tagállamoknak 2016-ra fokozatosan 35%-ra kell csökkenteniük a biológiailag lebontható települési hulladék lerakását (összehasonlítva az 1995. év adataival). Azon tagállamok tekintetében, amelyek 1995-ben nagyrészt hulladéklerakást alkalmaztak, a határidőt további négy évvel meghosszabbították⁴. Ezen intézkedések célja a hulladéklerakókból származó üvegházhatású gázok termelésének és kibocsátásának csökkentése.

A hulladéklerakókról szóló irányelv azonban nem rögzíti a hulladéklerakóktól eltérő helyen elhelyezett hulladék különleges kezelésére vonatkozó lehetőségeket. A gyakorlatban a tagállamok gyakran hajlamosak a legegyszerűbb és legolcsóbb megoldást választani, figyelmen kívül hagyva a tényleges, környezetre kiható előnyöket és költségeket. Ez újra felveti a régóta fennálló vita alapkérdését, ami hosszas vitát gerjesztett egy kiegészítő rendelet esetleges szükségességéről.

3. A JELENLEGI HELYZET

2002-ben a hatodik közösségi környezetvédelmi cselekvési program⁵ uniós szintű szabályozást hívott életre a biológiailag lebomló hulladék vonatkozásában. 2005-ben a

³ Az 1999/31/EK irányelv.

⁴ Bulgária, a Cseh Köztársaság, Észtország, Írország, Görögország, Ciprus, Lettország, Litvánia, Málta, Lengyelország, Portugália, Románia, Szlovákia és az Egyesült Királyság.

⁵ Az 1600/2002/EK határozat.

hulladékmegelőzési és újrahasznosítási tematikus stratégia⁶ javaslata szerint bizonyos biohulladékokra vonatkozó jogszabályok helyett inkább a biohulladék-gazdálkodás egyedi problémáinak megoldására irányuló intézkedések szükségesek. A hulladékokról szóló keretirányelv értelmében a Bizottságnak nemrégiben értékelést kellett készíteni a biohulladék-gazdálkodásról, adott esetben javaslat benyújtása céljából. E közlemény alapjául a Bizottság által készített jelentés szolgál.

Az elemzéshez való hozzájárulásként a Bizottság széles körben folytatott konzultációt az érdekeltekkel, és kiadta a zöld könyvet⁷ is. A zöld könyvről folytatott konzultáció első fordulójára 2009. március közepén fejeződött be. Az érdekelteket megkérdezték a szakpolitikáról, a technológiai lehetőségekről, valamint a biohulladék-gazdálkodás terén várható jövőbeli fejlesztésekről. Mintegy 150 hozzászólás érkezett, amelyek a Kommunikációs és Információs Forrásközpont (CIRCA) weboldalán⁸ kerültek közzétételre.

2009. július 9–10-én három tagállammal együtt a Bizottság konferenciát szervezett, amely lehetőséget teremtett az érdekelt felek számára a további hozzászólások megtételére. Mintegy 200 résztvevő volt jelen a konferencián⁹. 2009. június 25-én a Környezetvédelmi Tanács elfogadta a Bizottság zöld könyvéről¹⁰ levont következtetéseket. A Tanács kifejezte az egyre növekvő mennyiségű biohulladék és annak a környezetre kifejtett hatása miatti aggodalmát, továbbá egyetértett abban, hogy az eredményesebb biohulladék-gazdálkodás hozzájárulhat az éghajlatváltozás elleni küzdelemhez, és segíthet a talajminőség javításában (komposztálás) és a megújuló energia (biogáz) részarányára irányuló célkitűzések megvalósulásában. Ezért sürgette a Bizottságot, hogy vegye figyelembe a helyi feltételeket a szakpolitikai lehetőségek mérlegelésekor. Felkérte a Bizottságot, hogy adott esetben 2010-ig nyújtson be egy jogalkotási javaslatot a biológiailag lebontható hulladékról. Jelenleg megvitatás alatt áll az a jelentéstervezet, amelyet az Európai Parlament a zöld könyvre válaszul kidolgozott.

2009 május-júniusában és októberében az érdekeltekkel folytatott további konzultációk lehetővé tették az érdekeltek számára, hogy ellenőrizzék és véleményezzék a Bizottság elemzéséhez kidolgozott forgatókönyvet. Megerősítették, hogy nagy az egyetértés az eredményesebb biohulladék-gazdálkodáshoz kapcsolódó gazdasági és környezetvédelmi lehetőségek terén, de a vélemények igencsak megoszlanak az uniós szintű szabályozás szükségességét illetően.

4. HATÁLY ÉS CÉLKITŰZÉSEK

E közlemény a Bizottság által ebben a szakaszban a biohulladék-gazdálkodás optimalizálásának céljából szükségesnek ítélt lépéseket taglalja. A közlemény többek között:

- levonja a következtetéseket a Bizottság elemzéséből;
- ajánlásokat állapít meg annak érdekében, hogy a megfelelő biohulladék-gazdálkodás előnyei teljes mértékben kihasználhatóak legyenek;

⁶ COM(2005) 666 végleges.

⁷ COM(2008) 811 végleges.

⁸ http://circa.europa.eu/Public/irc/env/ippc_rev/library

⁹ <http://ec.europa.eu/environment/waste/mining/index.htm>

¹⁰ 2953. Környezetvédelmi Tanács, 11462/09. sz. dokumentum.

- leírja a főbb lehetséges uniós és nemzeti szintű eljárást, s azok legjobb végrehajtási módját.

5. A BIOHULLADÉKKAL VALÓ EREDMÉNYESEBB GAZDÁLKODÁS – KIAKNÁZATLAN LEHETŐSÉGEK

A biohulladék újrafeldolgozásának és visszanyerésének maximalizálása az alábbi előnyökkel járhat:

- Az állampolgárok pénzügyi megtakarításai (például az Egyesült Királyság háztartásai által vásárolt élelmiszerek egyharmada, körülbelül 19 milliárd EUR értékben) hulladékká alakulnak. Ennek mintegy 60%-a elméletileg elkerülhető lenne¹¹.
- Mintegy 10 millió tonna CO₂-egyenértékben kifejezett kibocsátás elkerülhető lenne, a 2020-as uniós célként meghatározott 10%-os csökkentéshez további 4%-os hozzájárulás, összehasonlítva a 2005-ös kibocsátásokról szóló adatokkal a kibocsátás-kereskedelmi rendszer által nem érintett ágazatok tekintetében. Mintegy 44 millió tonna CO₂-egyenértékben kifejezett kibocsátás elkerülhető lenne megelőzési szakpolitikák esetén¹².
- A megújuló energiaforrások közlekedésben való használatára irányuló 2020-as uniós célkitűzések¹³ mintegy egyharmada elérhető az üzemanyagként biohulladékból előállított biogáz felhasználásával, és a megújuló energia részesedésére vonatkozó általános célkitűzésből mintegy 2% megvalósítható, ha az összes biohulladékot energiává alakítják át.
- A minőségi komposzt nagyobb piaca (2,6-os faktor): mintegy 28 millió tonna elérése a cél¹⁴;
- Forrás-megtakarítás a foszfátműtrágyák 10%-ának, a kálium-műtrágya 9%-ának és a CaO-műtrágyák 8%-ának komposzttal történő helyettesítése által¹⁵;
- Az EU-ban a mezőgazdaságilag kimerült talajok 3–7%-ának komposzttal történő javítása, és a leromlott talajminőség problémájának kezelése Európában¹⁶.
- Ezek a becsült adatok nem adhatók össze, mivel részben alternatív megoldásokra vonatkoznak. Mindazonáltal vannak közöttük szinergiák is: például az anaerob feltárás hozzájárulhat a CO₂-, a bioüzemanyag-célokhoz és a talajminőség javulásához, ha kirohasztott anyagot használnak a talajon. Az előnyök jelentős potenciál meglétét jelzik, amely segíthet a környezetvédelmi célkitűzések elérésében, különösen ott, ahol a legköltséghatékonyabb megoldásról van szó.

¹¹ A WRAP számára készült „Elpocsékolt élelmiszereink” című jelentés (Egyesült Királyság). 2008. április 27.

¹² Többnyire az élelmiszer előállításához és a közlekedéshez kapcsolódó kibocsátás elkerüléséből.

¹³ A megújuló energiaforrásból előállított energia támogatásáról szóló 2009/28/EK irányelv 3. cikke (4) bekezdésében és 21. cikke (2) bekezdésében foglaltak szerint.

¹⁴ ORBIT/ECN, „Komposztelőállítás és -felhasználás az EU-ban”, 2008.

¹⁵ U.o.

¹⁶ Az EU talajainak mintegy 45%-a humuszszegény.

6. A BIZOTTSÁG ELEMZÉSÉNEK FŐBB EREDMÉNYEI

E közleményben vitatott szakpolitikai lehetőségek egy olyan alapforgatókönyvhöz kapcsolódnak, amely azt feltételezi, hogy a már hatályban lévő jogszabályok, különösen a hulladéklerakókról szóló irányelv teljes mértékben végrehajtásra kerülnek, és további kezdeményezésekre nem lesz szükség az elkövetkező húsz évben. A lehetőségek ezért a további intézkedések költségeire és előnyeire összpontosítanak, beleértve a hulladékokról szóló keretirányelvben foglalt hulladékhierarchia eredményesebb alkalmazását.

Az elemzés megerősítette azt a tényt, hogy léteznek jelentős és költséghatékony lehetőségek. Az EU szintjén nem mutatott szakpolitikai hiányosságokat, amelyek megakadályozhatnák a tagállamokat a megfelelő lépések megtételében, de arra rámutatott, hogy uniós szinten további támogató lépések, több nemzeti szintű ösztönzés és a hulladékhierarchia megfelelő alkalmazása értékes tényezőként jelennének meg a jelentős gazdasági és környezetvédelmi előnyök kialakításában az egész EU területén.

Az eredményesebb biohulladék-gazdálkodás legjelentősebb előnye az üvegházhatású gázok kibocsátásának elkerülése lenne, amely jelentős társadalmi hozadékkal járna bármilyen többletköltséghez mérten is. Ugyanakkor a jó minőségű komposzt és biogáz előállítása hozzájárulna a jobb talajminőséghez és az erőforrások hatékonyságához, csakúgy mint az energia-önellátás magasabb szintjéhez.

A biohulladék-gazdálkodás hulladékhierarchiával történő jobb összehangolása és a víz-keretirányelv egyéb rendelkezései, valamint 1,5 milliárd EUR (az újrafeldolgozás mérsékelt növelése) és 7 milliárd EUR (ambiciózus újrafeldolgozási és a hulladékképződés-megelőzési szakpolitikák) közötti értékű környezetvédelmi és pénzügyi előnnyel járhatna együtt¹⁷. Mintegy 5,5 milliárd EUR-t lehetne megtakarítani a mérsékelt ambiciózus újrafeldolgozás és a hulladék-megelőzési szakpolitikák összekapcsolásával (ebből 4,1 milliárd EUR a hulladékképződés-megelőzés miatt). Közel 34 millió tonna CO₂-egyenértékben kifejezett kibocsátást meg lehetne spórolni (ennek 80–90%-át a hulladékképződés-megelőzésnek köszönhetően). A komposzt és a biogáz számára is erősebb piacokat teremtené, valamint közvetlen pénzügyi előnyökkel járna az EU háztartásai számára az élelmiszerből származó hulladékképződés megelőzése által¹⁸.

7. A BIOHULLADÉK-GAZDÁLKODÁS OPTIMALIZÁLÁSÁRA IRÁNYULÓ LEGFONTOSABB LÉPÉSEK AZ EU-BAN A HULLADÉKLERAKÓKRÓL SZÓLÓ IRÁNYELV VÉGREHAJTÁSÁN KÍVÜLI TEENDŐK

Az ebben a szakaszban felvázolt kezdeményezések a meglévő jogszabályok optimális alkalmazását hivatottak elősegíteni, meghagyva a tagállamoknak azt a mozgásteret, amelyen belül meghozzák az adott körülményeikhez leginkább illő intézkedéseket.

7.1. Uniós szintű kezdeményezések

Miközben a tagállamok számára számos lehetőség adódik a biohulladék-gazdálkodás javítására, elengedhetetlenül fontos lesz az uniós szintű kezdeményezések támogatása a

¹⁷ Az EU-27-re és a 2013–2020 közötti időszakra vonatkozó összes haszon – a meglévő jogszabályok végrehajtásán túl teendő lépésekből kiszámítva.

¹⁸ Lásd a 8.3. mellékletet.

fejlődési folyamat meggyorsítása és az Unió egész területén belül azonos feltételek teremtése érdekében. Ennek megfelelően a Bizottság a következő lépéseket kívánja megtenni:

7.1.1. A biohulladék keletkezésének megelőzése

A hulladékokról szóló keretirányelv értelmében a tagállamoknak kötelező kidolgozniuk a hulladékhierarchiával összhangban lévő nemzeti szintű hulladékgazdálkodási terveket. Emellett nemzeti hulladékkeletkezés-megelőzési tervet kell kidolgozniuk legkésőbb 2013 végére olyan célkitűzések megadásával, amelyek segítségével mérhetővé válik az előrehaladási folyamat. Eredményes további intézkedés lehetne a nemzeti biohulladékképződés-megelőzési céloknak e programokba történő bevonása.

A tagállamok nagy többségében nem történtek egyértelmű és mérhető eredményeket mutató lépések a biohulladék-képződés megelőzésére. Ez részben annak tulajdonítható, hogy nem áll rendelkezésre egy egyértelmű, mérhető minőségi célkitűzéseket magában foglaló útmutató, de főként annak köszönhető, hogy az ilyen – kényes természetű – kezdeményezéseket a fogyasztók választási lehetőségeinek korlátozásaként értelmezik. A különböző nemzeti körülmények miatti bizonytalanságok következtében a kötelező uniós biohulladék-képződés megelőzésére irányuló célok hatása még nem becsülhető meg. Mindenesetre a tagállami intézkedések támogatásának érdekében a hulladékokról szóló keretirányelv értelmében a megelőzési intézkedések mutatószámait el lehetne fogadni komitológiai eljárás során.

Ebből kifolyólag a Bizottság további támogatást nyújthatna a legjobb gyakorlatok lehetőleg széles körben történő elterjesztésére. Szándéka szerint komitológiai eljárás során a nemzeti hulladékképződés-megelőzési tervekhez **különleges irányvonalakat fog javasolni a biohulladék-képződés megelőzéséről**, és tovább fog dolgozni annak érdekében, hogy **olyan mutatószámokat javasoljon, amelyekkel megbecsülhető, hogy helyénvaló-e a jövőben a hulladékképződés-megelőzési célkitűzéseket az EU szintjén megállapítani**. Ezen intézkedéseknek kellene a szükséges ösztönzést nyújtani ahhoz, hogy még nagyobb mértékű legyen a megelőzés irányába történő elmozdulás, a szubszidiaritás elvének tiszteletben tartása mellett.

7.1.2. Biohulladék-kezelés

Azokra a biohulladék-fajtákra, amelyek kialakulása nem akadályozható meg, az egyedi feltételeiknek (népességsűrűség, komposzt vagy energia iránti kereslet stb.) megfelelő, lehető legjobb hulladékgazdálkodási lehetőségeket kell választaniuk a tagállamoknak. Számos tagállam már csökkentette vagy várhatóan drasztikusan csökkenteni fogja a biohulladék hulladéklerakókba történő elhelyezését, és növeli annak biológiai kezelését. Az azonban nem valószínű, hogy a kevésbé fejlett tagállamok további ösztönzők nélkül is jelentős lépéseket tennének az előrelátható jövőben a komposztálás és a biogáz előállítás érdekében. Sokkal valószínűbb, hogy továbbra is a látszólag egyszerűbb megoldást fogják választani, a környezet egészére gyakorolt pozitív hatások és a költségek figyelmen kívül hagyásával. Ez a magyarázata annak, hogy néhány tagállam és az érdekeltek is folyamatosan az EU-tól várták a további lépések megtételét ezen a területen.

A mellékletben részletezett költség–haszon elemzés értelmében társadalmi szinten és a teljes EU területén jelentős előnyök várhatók. A tagállamok különböző feltételeinek következtében azonban további intézkedésekre van szükség, nevezetesen a szubszidiaritás elvének érvényesítésével, mielőtt mérlegelés tárgyát képezné az, hogy uniós célkitűzést kellene megfogalmazni a biológiai hulladékkezelés területén. A Bizottság arra figyelemmel fogja folytatni elemzését, hogy következtetéseket vonjon le azzal kapcsolatban, hogy helyénvaló-e

a célmeghatározás legkésőbb 2014-re a víz-keretirányelv értelmében. Valószínűleg a biológiai kezelést szolgáló célkitűzésnek párhuzamosan kell érvényben lennie a még nagyobb mértékű szelektív hulladékgyűjtéssel a komposzt és a kirothasztott anyag jó minőségének biztosítása érdekében.

A centralizált és decentralizált komposztálásra, a kirothasztás általi energiatermelésre és az előállított energia különböző felhasználási módjaira (közlekedés, villamos energia, hőtermelés) vonatkozó választás, melynek lehetőségét célszerű volna tagállami hatáskörben hagyni, a mindenkori helyi adottságok (energiavegyítés, más szakpolitikákkal történő együttműködés) függvénye.

A jelenlegi ISZM-irányelv¹⁹ helyébe lépni kívánó, ipari kibocsátásokról szóló irányelvjavaslat²⁰ megállapítja a nagyobb biohulladék-kezelési létesítmények (napi 50 tonna kapacitás feletti) engedélyezésének és ellenőrzésének alapelveit. A biohulladékokkal kapcsolatos rendelet kiegészíthetné a nem emberi fogyasztásra szánt állati melléktermékek gyűjtésére és kezelésére vonatkozó egészségügyi előírásokat²¹, de nem módosítaná azokat.

7.1.3. Az EU termőtalajainak védelme

A biohulladékból képződött komposzt és kirothasztott anyagok nem kerülnek teljes terjedelmükben felhasználásra. Kiemelkedően hozzá tudnának járulni az EU forráshatékonyságához és a szén-szegény termőtalajok minőségének javításához, de számos tagállamban a kereslet megsínyli a végfelhasználói bizalom hiányát.

E kérdés megvizsgálása érdekében ezen anyagok felhasználását oly módon kellene szabályozni, hogy annak ne legyen kedvezőtlen hatása a talajokra.

A komposzt és a kirothasztott anyagok tekintetében szabványokat kell létrehozni azok szabad forgalomba bocsátása érdekében a belső piacon, s azért, hogy felhasználásuk lehetséges legyen az általuk érintett talajok további felügyelete és ellenőrzése nélkül. A víz-keretirányelv értelmében a „hulladék-életciklus vége” nevű eljárás lehet az ilyen szabványok létrehozásának leghatékonyabb módja. A Bizottság elkezdte a lehetséges javaslat műszaki alapjának értékelésére irányuló munkáját²².

Várhatóan nem minden biológiailag kezelt biohulladék felel majd meg a „termék”-szabványoknak. Ugyanakkor ezek az anyagok hozzájárulhatnak a szén-szegény termőtalajok javításához, ha alkalmazásuk biztonságos. Az EU területén nem lenne kivitelezhető az ilyen célú teljes harmonizáció a különféle helyi adottságok miatt (pl. talajminőség és igény), de „biztonsági hálóként” minimális szabványokat kellene hozni a veszélyes felhasználás kiküszöbölésére.

A Bizottság megvizsgálja a minimális követelmények bevezetési lehetőségét a jelenleg felülvizsgálat alatt álló, szennyvíziszapról szóló irányelven²³ keresztül. A Bizottság 2010 végére tervezi a hatásvizsgálat elkészítését; adott esetben pedig 2011-re egy javaslat kerül betérjesztésre.

¹⁹ A 96/61/EK irányelv.

²⁰ COM(2007) 843 végleges.

²¹ Az Európai Parlament és a Tanács 1774/2002/EK rendelete.

²² Lásd: JRC-IPTS, A hulladék életciklusának vége – zárójelentés.

²³ A 86/278/EGK irányelv.

7.1.4. *Kutatás és innováció*

A kutatás és innováció új technológiák létrehozását és a biohulladék újfajta felhasználását eredményezheti (fejlett trágyázási és bioenergiái alkalmazások, biokémiai alkalmazások, bioanyagok). Az Európai Közösség hetedik kutatás- és technológiai fejlesztési keretprogramja (2007–2013) jelentősen hozzájárul ezekhez a fejlesztésekhez. Együttműködési programjának számos témája támogatja a biohulladék-képződés megakadályozására és/vagy gazdasági értékének maximalizálására irányuló tevékenységeket.

7.1.5. *Az EU joganyagának teljes átültetésére fordított fokozott figyelem*

Ahogy a számos tagállamban tapasztalt előrelépés is bizonyítja, a meglévő hulladékokra vonatkozó szabályozás a fejlett biohulladék-gazdálkodás kiváló alapjául szolgál. A meglévő eszközöket azonban feltétlenül teljes mértékben ki kell használni és megfelelően érvényesíteni. További új rendelet nem várható a meglévő szabályozás helytelen végrehajtásának vagy elnéző érvényesítésének ellensúlyozásaként. A Bizottság ezért – a tagállamok támogatásával párhuzamosan – nagyobb figyelmet szentel majd a jogszabályok eredményesebb végrehajtására. Ebből a célból a **Bizottság iránymutatást készít a hulladék-gazdálkodás ágazatában az életciklus-szemlélet és értékelés alkalmazásáról**²⁴.

Az egyik legkiemeltebb feladat e tekintetben a hulladéklerakókról szóló irányelv hulladéklerakás elkerülésére vonatkozó céljainak eredményes megvalósítása. Adott esetben számos lépést lehet megtenni ezen irányelv végrehajtásának megerősítése érdekében, többek között a hulladéklerakást elkerülő célok **pontos nyomon követését, a tagállamok biológiailag lebontható hulladék-gazdálkodására vonatkozó stratégiák részletes elemzését és a regionális politikák révén történő európai pénzügyi támogatás biztosítását**. Ezenkívül a Bizottság értékeli a tagállamok eredményesebb felügyeletére és – szükség esetén – nagyobb mértékű támogatás nyújtására szolgáló eszközeit abból a célból, hogy lehetővé tegye a korai orientációt, a képzést és az intenzívebb együttműködést.

A fent leírt lépések a meglévő jogszabályok alkalmazásának legjobb módját fejezik ki azon komitológiai és felülvizsgálati eljárások felhasználásával, amelyekről már megállapodás született. Miközben megmarad a nemzeti szakpolitikák szükséges mozgástere, a tagállamok jelentős mértékben hozzájárulhatnak ahhoz, hogy megvalósuljon a hulladékgazdálkodásról szóló jogszabályok megfelelő végrehajtása az EU erőforrás-hatékonyságának támogatása érdekében.

7.2. **A tagállamok által meghozandó intézkedések**

7.2.1. *A „hulladékhierarchia” szerinti hulladékgazdálkodási terv*

Az egyedi helyi feltételek tiszteletben tartása mellett az első és legfontosabb tagállamoknak indokolt a víz-keretirányelv rendelkezéseit végrehajtani és a **„hulladékhierarchiát” megfelelően alkalmazni** a nemzeti biohulladék-gazdálkodás tervezetében. E rendelkezések megfelelő alkalmazása, amely 2010. december 12-én a tagállamok számára jogilag kötelező erejű lesz, jelentősen hozzájárul az optimalizált biohulladék-gazdálkodáshoz, és kiegészíti a hulladéklerakókról szóló irányelv hatását.

²⁴

<http://lct.jrc.ec.europa.eu/eplca/deliverables/international-reference-life-cycle-data-system-ilcd-handbook>

7.2.2. *A biohulladék-képződés megelőzése*

A „hulladékhierarchiával” összhangban fokozni kell a hulladékképződés megelőzésére tett erőfeszítéseket a víz-keretirányelv hulladékképződés-megelőzési programjainak eredményes kihasználásával, beleértve a megfelelő nemzeti biohulladékképződés-megelőzési célkitűzéseket is, azaz a gazdasági növekedés és a biohulladék-képződés környezetre gyakorolt hatása közötti kapcsolat megszakítását, a biohulladék-képződés megelőzésére irányuló intézkedések nemzeti referenciaértékeinek megállapítását, a nyomonkövetést, az értékelést és a teljesítményekről szóló időszakos jelentést. A Bizottság támogatást nyújthat az ilyen tevékenységekre kialakított keretekhez (lásd 7.1.1.).

7.2.3. *A szelektív hulladékgyűjtésnek és a biohulladék biológiai kezelésének ösztönzése*

A komposztálás és az anaerob feltárás nyújtja környezetvédelmi és gazdasági szempontból a legígéretesebb eredményeket azon biohulladék vonatkozásában, amelyek kialakulása nem gátolható meg. E folyamatok lényeges előfeltétele a jó minőségű kiindulási anyagok megléte. Ez az esetek többségében leginkább szelektív hulladékgyűjtéssel biztosítható.

A tagállamoknak jelentős erőfeszítéseket kell tenniük a szelektív hulladékgyűjtés bevezetésére, hogy az újrafeldolgozás és az anaerob feltárás kellő minőségi szintet érjen el. A különböző biohulladék-fajtáknak a keletkezés helyén történő szétválasztásán alapuló rendkívül hatékony rendszerek már léteznek Belgiumban, Németországban, Katalóniában (Spanyolország), Luxemburgban, Hollandiában, Ausztriában, Svédországban és Olaszország bizonyos régióiban²⁵. A szelektív hulladékgyűjtési rendszerek jelentős eltéréseket mutathatnak például az összegyűjtött hulladék típusától (élelmiszerekből származó hulladék, kerti hulladék stb.) és a hulladékkezelési lehetőségek elérhetőségétől függően. A siker kulcsa a helyi adottságokhoz való alkalmazkodásban és a felhasználóbarát tervezésben rejlik.

A Bizottság ajánlása értelmében a tagállamoknak **a legteljesebb mértékben helyénvaló kihasználniuk a víz-keretirányelv 11. és 22. cikkében foglalt lehetőségeket** a szelektív hulladékgyűjtési rendszerek kiemelt fontossággal bíró bevezetésére, az Európai Unió működéséről szóló szerződésben foglalt versenyszabályokkal összhangban. A víz-keretirányelv értelmében valószínűleg a jelentéstételi kötelezettség részét képezi majd az említett cikkek végrehajtásáról nyújtott tájékoztatás.

7.2.4. *Az EU talajainak védelme*

A Bizottság mérlegeli a szennyvíziszapról szóló irányelv (lásd 7.1.3.) felülvizsgálatán keresztül a komposzt és a kirothasztott anyagok mezőgazdaságban történő felhasználására minimális szabványok javaslatát. Ezek a szabályok valószínűleg azonosak vagy kevésbé szigorúak lennének a néhány tagállamban már hatályos nemzeti szabályokhoz képest, a kiigazítás és a többletköltségek minimális szükségességét vonva maga után.

7.2.5. *Komposzt – egy kiemelkedő minőségű termék a jobb forráshatékonyságért*

A tagállamoknak ösztönözni kellene a „tisztá” (szelektíven gyűjtött) biohulladékból készült komposzt előállítását és használatát. Proaktívan kellene **támogatniuk ennek az anyagnak a végfelhasználók által széles körben történő alkalmazását**. Ez javítaná a

²⁵ ACR+: A biológiailag lebontható háztartási hulladék kezelése. Mik az európai helyi hatóságok kilátásai?

forráshatékonyságot részben a nem megújuló ásványi műtrágya helyettesítése, valamint az EU termőtalajai minőségének megőrzése révén. A tagállamoknak proaktívan kellene részt venni a 7.1.3. szakaszban leírt minőségi kritériumok meghatározásában és alkalmazásukat támogatni kellene a piaci növekedés gyorsítása céljából.

7.2.6. *A hulladéklerakás teljes kiküszöbölése felé*

A hulladéklerakás tekintetében kívánatos, hogy a nemzeti erőfeszítések a hulladéklerakókról szóló irányelv hulladéklerakás elkerülésére irányuló céljainak teljes körű végrehajtására és az irányelv egyéb, a stabilizált biohulladék-maradvány biztonságos lerakásával kapcsolatos rendelkezéseire összpontosítsanak.

A kezeletlen hulladék lerakásának teljes kiküszöbölését és a jó minőségű biológiai kezelést sikerült megvalósítani néhány tagállamnak, amelyek már éltek a megfelelő nemzeti kezdeményezésekkel. A Bizottság ajánlása szerint helyénvaló, ha minden tagállam a lehető leggyorsabb ütemben **törekszik a kezeletlen biohulladék lerakásának teljes kiküszöbölésére** a víz-keretirányelv rendelkezéseivel összhangban.

A lehető legkisebb mértékű hulladéklerakásra való törekvésben szerepet játszhat minden, a hulladékhierarchiában magasabb helyet elfoglaló hulladékkezelési módzat is. Az energiahatékony égetés is hozzájárulhat az eredményesebb hulladékgazdálkodás egészéhez. Arra viszont különösen ügyelni kell, hogy az égetési kapacitásra ne fordítsanak túl sok beruházást, mert az a későbbiekben gátolhatja a biológiai kezelés vagy hulladékképződés-megelőzés lehetőségeit. A nemzeti hulladék-gazdálkodási terveknek tartalmazniuk kellene e téma kifejezetten közép- és hosszú távú mérlegelését.

7.2.7. *Energiaelőállítás hulladékból*

Az energiaágazat szén-dioxid-mentesítése az EU fő kihívásainak egyike. A biohulladékból viszonylag alacsony ráfordítással áram, hő vagy üzemanyag hozható létre, korlátozva ezzel a fosszilis üzemanyagok használatát és növelve az ellátás biztonságát. A tagállamoknak mérlegelniük kell e lehetőséget azon intézkedések kidolgozásakor, hogy a megújuló energiaforrásból előállított energia támogatásáról szóló irányelv²⁶ értelmében 2020-ra elérjék a kötelező nemzeti megújulóenergia-célkitűzést. Az irányelv oly módon ismeri el a hulladék közlekedési célú üzemanyaggá történő előállításának előnyeit, hogy azok a közlekedésben használt megújuló energiaforrásokból előállított energia 10%-os célkitűzés vonatkozásában dupla súlyozás alá esnek.

7.2.8. *Eredményesebb végrehajtás*

Szükséges, hogy az EU biohulladék-gazdálkodást érintő **jogi eszközeinek megfelelő végrehajtása** a tagállamok **első számú prioritása legyen**. A hulladékokról szóló keretirányelv meghatározza a hulladékgazdálkodás általános követelményrendszerét, amely többek között előírja a környezet és az emberi egészség védelmét a hulladék kezelése során, és előnyben részesíti a hulladékképződés megelőzését és a hulladék újrahasznosítását, de külön kitér a biohulladékkal kapcsolatos elemekre is (célkitűzések a biohulladékot is magában foglaló háztartási és hasonló hulladék újrafeldolgozására, valamint a szelektív hulladékgyűjtés követelményei). A hulladéklerakókról szóló irányelvvel együtt ez a követelményrendszer kulcsfontosságú jogi keretet alkot a biohulladék tekintetében.

²⁶ A 2009/28/EK irányelv.

E közleményben felsorolt tényadatok alapján és a *jobb szabályozás* elvének megfelelően a tagállamoknak biohulladék-gazdálkodásuk optimalizálása érdekében feltétlenül ki kell aknázniuk a meglévő uniós szabályozás adta valamennyi lehetőséget.

8. KÖVETKEZTETÉSEK

A Bizottság által készített elemzés igazolja, hogy az EU eredményesebb biohulladék-gazdálkodása jelentős környezetvédelmi és gazdasági előnyökkel járó, kiaknázatlan lehetőségeket rejt magában. E közlemény felvázolja azon intézkedéseket, amelyek révén ezek a lehetőségek kihasználhatók a meglévő szabályozási keret eredményes alkalmazása révén, egyúttal tág mozgásteret biztosítva a tagállamok részére, hogy – az adott körülmények között – a számukra legoptimálisabb megoldásokat választhassák.